

	MEDIA ALERT โครงการศึกษาวิจัยสภาพการณ์สื่อและพฤติกรรมผู้บริโภค ฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
	โทรศัพท์: 022730116-8 โทรสาร: 022730116-19 E-mail: mediaalert@thaimediafund.or.th
เรื่อง	ข่มขืนผ่านจอพอกันที

นัยการข่มขืนในสื่อไทย

#ข่มขืนผ่านจอพอกันที

ชมชื่นผ่านจอพอกันที

จากกระแสละครเรื่องเมียจำเป็น และการเรียกร้องให้มีการแบนละครเรื่องดังกล่าว จน #แบนเมียจำเป็น และ #ชมชื่นผ่านจอพอกันที กลายเป็นประเด็นร้อนที่กลุ่มคอละครและสังคมออนไลน์พูดถึงเมื่อช่วงคืนที่ผ่านมา โดยชี้ถึงปัญหาการผลิตซ้ำความรุนแรงทางเพศ มายาคติและความคาดหวังต่อผู้หญิงในสังคมไทยนั้น

Media Alert ขอบิยบายสาระสำคัญจากบทความวิชาการเรื่อง “นัยการชมชื่นในละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ไทย : วิพากษ์ผลการศึกษาด้วยวิธีวิทยาแบบโครงสร้าง” โดย รศ.ดร.วรรณนะ หนูหมื่น ซึ่งมุ่งวิเคราะห์ข้อเขียนทางวิชาการที่นำเสนอประเด็นการชมชื่นในละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ไทย โดยพบว่า

(1) ความหมายของการชมชื่นในละคร ถูกผลิตผ่านความเป็นจริงตามที่สังคมสร้างขึ้น 4 ประการ คือ 1) การชมชื่นคือรางวัล 2) การชมชื่นคือการลงโทษ 3) การชมชื่นแสดงภาพสังคมที่มีปัญหา และ 4) การชมชื่นเกี่ยวข้องกับชนชั้นล่าง

(2) ชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในประเด็นการชมชื่น โดยพบว่ามี 3 รูปแบบ คือ 1) พระเอกชมชื่นนางเอก 2) ผู้ร้ายชมชื่นนางอิจฉา หรือ “ผู้หญิงไม่ดี” 3) นางเอกที่ถูกชมชื่น โฉล่าผู้กระทำเพื่อแก้แค้น

(3) เสนอแง่มุมที่ไม่ควรมองข้ามในการวิเคราะห์ “นัยการชมชื่น” ที่ปรากฏในสื่อเพิ่มเติม นั่นคือ 1) เนื้อเรื่องของบทประพันธ์ 2) บริบททางสังคมในเรื่อง และ 3) อุดมการณ์แฝงที่อยู่ในเรื่อง ที่หมายถึง “ระบบชายเป็นใหญ่ในสังคมไทย”

จากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า ละครเรื่องเมียจำเป็น ถูกสร้างครั้งแรกในรูปแบบภาพยนตร์โทรทัศน์ในปี 2521 ในขณะที่เวอร์ชันล่าสุดในปี 2564 ถือเป็นงานนำมาสร้างใหม่เป็นครั้งที่ 4 โดยมี พิง ลำพระเพลิง เป็นผู้เขียนบทโทรทัศน์ และได้ปรับบทให้มีความเป็นโรแมนติคคอมเมดี้ เข้ากับบริบทยุคสมัย แต่ยังคงเค้าเรื่องบางส่วนไว้ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมความรุนแรงทางเพศ และลักษณะการคุกคามทางเพศ ดังที่ปรากฏในละคร แม้นางเอกในเรื่องเมียจำเป็น ฉบั 2564 จะไม่ได้ถูกตัวร้ายชมชื่น แต่ท่าทีความไม่พอใจของพระเอกในเรื่องที่เข้าใจผิดว่านางเอกถูกละเมิดแล้ว กลับชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมการโทษเหยื่อความรุนแรงทางเพศ (Victim Blaming) ที่จุดประเด็นให้ละครเรื่องนี้กลายเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์เพียงข้ามคืน

จะเห็นได้ว่า นัยของท่าทีไม่พอใจ เมื่อรู้ว่าหญิงคนรัก “ไม่บริสุทธิ์” หรือ “ตกเป็นของคนอื่น” มาก่อน ยังสะท้อนให้เห็นการวางตำแหน่งของผู้หญิง ในฐานะวัตถุ/สิ่งของในครอบครองของผู้ชาย ภายใต้บริบทสังคมปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่

น่าสนใจว่า การที่นางอิจฉาเรื่องเมียจำเป็นถูกตัวร้ายข่มขืน แต่กลับไม่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์มากเท่าตอนที่นางเอกถูกล่วงละเมิดและเข้าใจผิด สะท้อนทัศนคติ/ปรากฏการณ์ใดของสังคม

ผู้ที่สนใจสามารถอ่านบทความเรื่อง “นัยการข่มขืนในละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ไทย : วิพากษ์ผลการศึกษาด้วยวิธีวิทยาแบบโครงสร้าง” เพื่อร่วมกันสำรวจความคิด ถอดความหมายเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ และการข่มขืนในละครไทย ในมิติอื่นๆ เพิ่มเติมได้ที่ <https://bit.ly/3oX7PWR>